



Judikatūras krājums

Lieta C-507/18

NH

pret

Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – Rete Lenford

(*Corte suprema di cassazione* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (virspalāta) 2020. gada 23. aprīļa spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un profesijas jomā – Direktīva 2000/78/EK – 3. panta 1. punkta a) apakšpunkts, 8. panta 1. punkts un 9. panta 2. punkts – Diskriminācijas seksuālās orientācijas dēļ aizliegums – Pieejas darbam vai profesijai nosacījumi – Jēdziens – Publiski paziņojumi, ar kuriem tiek izslēgta homoseksuālu personu pieņemšana darbā – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 11. panta 1. punkts, 15. panta 1. punkts un 21. panta 1. punkts – Tiesību aizsardzība – Sodi – Juridiskā persona, kas pārstāv kolektīvās intereses – Tiesības celt prasību, nerikojoties konkrēta sūdzības iesniedzēja vārdā vai cietušās personas neesamības gadījumā – Tiesības uz zaudējumu atlīdzību

1. *Sociālā politika – Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un profesijas jomā – Direktīva 2000/78 – Piemērojamība – Piekļuves darbam vai profesijai nosacījumi – Jēdziens – Autonoma un vienveidīga interpretācija – Plaša interpretācija (Padomes Direktīvas 2000/78 3. panta 1. punkta a) apakšpunkts)*

(skat. 31. un 39. punktu)

2. *Sociālā politika – Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un profesijas jomā – Direktīva 2000/78 – Piemērošanas joma – Piekļuves darbam vai profesijai nosacījumi – Jēdziens – Paziņojumi, ko persona sniegusi audiovizuālas pārraides laikā, izslēdzot personu ar noteiktu seksuālo orientāciju pieņemšanu darbā vai nodarbināšanu savā uzņēmumā – Aktuālas vai plānotas darba pieņemšanas procedūras neesamība – Iekļaušana – Nosacījumi – Tādas saiknes esamība starp minētajiem paziņojumiem un piekļuves darbam vai profesijai nosacījumiem uzņēmumā, kas nav hipotētiska – Valsts tiesas vērtējums (Padomes Direktīvas 2000/78 3. panta 1. punkta a) apakšpunkts)*

(skat. 40.–46. un 56.–58. punktu un rezolutīvās daļas 1) punktu)

3. *Pamattiesības – Vārda brīvība – Ierobežojumi – Nosacījumi (Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 11. pants un 52. panta 1. punkts; Padomes Direktīvas 2000/78 1. un 3. pants)*

(skat. 47.–55. punktu)

4. *Sociālā politika – Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un profesijas jomā – Direktīva 2000/78 – Tiesvedības vai administratīva procesa ierosināšana – Kolektīvās intereses pārstāvoša apvienība, kas nerīkojas konkrēta sūdzības iesniedzēja vārdā vai kas rīkojas cietušās personas neesamības gadījumā – Pieļaujamība (Padomes Direktīvas 2000/78 8. pants un 9. panta 2. punkts)*

(skat. 61.–65. punktu un rezolutīvās daļas 2) punktu)

Rezumējums

Homofobi paziņojumi, kas ir diskriminācija nodarbinātības un profesijas jomā, ja tos izdara persona, kura ir vai var tikt uzskatīta par tādu, kas var izšķiroši ietekmēt darba devēja darbā pieņemšanas politiku

Šādā gadījumā valsts tiesībās var paredzēt, ka apvienībai ir tiesības celt prasību tiesā, lai saņemtu zaudējumu atlīdzību pat tad, ja nav nosakāma neviena cietusī persona

Spriedumā *Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (C-507/18)*, kas pasludināts 2020. gada 23. aprīlī, Tiesa nosprieda, ka paziņojumi, kurus persona sniegusi audiovizuālās pārraides laikā un saskaņā ar kuriem tā nekad savā uzņēmumā nepieņemt darbā vai arī nesadarbotos ar personām ar noteiktu seksuālo orientāciju, ietilpst Direktīvas 2000/78¹ (turpmāk tekstā – “Diskriminācijas novēršanas direktīva”) un it īpaši jēdziena “nosacījumi darba [..] vai profesijas iegūšanai” šīs direktīvas 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē piemērošanas jomā, un tas tā ir arī tad, ja šo paziņojumu izdarīšanas laikā nenotika vai netika plānota neviena darbā pieņemšanas procedūra, tomēr ar nosacījumu, ka saikne starp minētajiem paziņojumiem un piekļuves darbam vai profesijai nosacījumiem uzņēmumā nav hipotētiska.

Šajā lietā intervijā radio raidījumā advokāts paziņoja, ka viņš savā kabinetā nevēlētos pieņemt darbā vai arī sadarboties ar homoseksuālām personām. Uzskatot, ka viņa izteikumi ir diskriminācija darba ņēmēju seksuālās orientācijas dēļ, advokātu apvienība, kas tiesā aizstāv lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu (LGBTI personas) tiesības, iesūdzēja viņu tiesā, lai saņemtu zaudējumu atlīdzību. Pēc tam, kad pirmajā instancē prasība tika apmierināta un apstiprināta apelācijas instancē, advokāts iesniedza kasācijas sūdzību par apelācijas instancē taisīto spriedumu *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija). Pēdējā minētā uzdeva Tiesai prejudiciālu jautājumu it īpaši par to, kā interpretēt jēdzienu “nosacījumi darba [..] un profesijas iegūšanai” Diskriminācijas novēršanas direktīvas izpratnē.

Vispirms atgādinājusi, ka šis jēdziens prasa autonomu un vienveidīgu interpretāciju un nevar tikt interpretēts šauri, Tiesa šo jēdzienu ir interpretējusi, atsaucoties uz savu spriedumu *Asociația Accept*².

¹ Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.). Šajā direktīvā jomā, uz kuru tā attiecas, ir konkretizēts šobrīd Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. pantā nostiprinātais vispārējais nediskriminācijas princips.

² Tiesas spriedums, 2013. gada 25. aprīlis, *Asociația Accept* (C-81/12, paziņojums presei 52/13).

Tādējādi Tiesa tostarp ir uzsvērusi, ka paziņojumi, kas norāda uz homofobu pieņemšanas darbā politiku, ietilpst jēdzienā “nosacījumi darba [...] un profesijas iegūšanai” pat tad, ja tos pauž persona, kas juridiski nespēj pieņemt darbā, ja vien starp šiem paziņojumiem un darba ņēmēja pieņemšanas darbā politiku pastāv saikne, kas nav hipotētiska.

Šādas saiknes pastāvēšana ir jāizvērtē valsts tiesām, pamatojoties uz visiem apstākļiem, kas raksturo minētos paziņojumus. Šajā ziņā nozīme ir it īpaši paziņojumu autora statusam un tam, kādā statusā viņš izteicās, kam ir jāpierāda vai nu tas, ka viņš tiek uztverts vai var tikt uztverts kā persona, kam ir izšķiroša ietekme uz darba devēja darbā pieņemšanas politiku. Valsts tiesām ir jāņem vērā arī attiecīgo paziņojumu raksturs un saturs, kā arī konteksts, kurā šie paziņojumi ir izdarīti, it īpaši to publiskais vai privātais raksturs.

Tiesa uzskata, ka tas, ka šī jēdziena “nosacījumi darba [...] un profesijas iegūšanai” interpretācija var radīt iespējamu vārda brīvības ierobežojumu, neatspēko šo interpretāciju. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka vārda brīvība nav absolūtas tiesības un tās īstenošana var tikt ierobežota ar nosacījumu, ka šie ierobežojumi ir paredzēti tiesību aktos un tajos tiek ievērota šo tiesību būtība, kā arī samērīguma princips. Šis princips prasa pārliecināties, vai šie ierobežojumi ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības. Šajā lietā šie nosacījumi ir izpildīti, jo ierobežojumi tieši izriet no Diskriminācijas novēršanas direktīvas un tie ir piemērojami tikai, lai sasniegtu tās mērķus, proti, nodrošināt vienlīdzīgas attieksmes principu nodarbinātības un profesijas jomā un sasniegt augstu nodarbinātības un sociālās aizsardzības līmeni. Turklāt iejaukšanās vārda brīvības īstenošanā nepārsniedz to, kas ir nepieciešams minētās direktīvas mērķu sasniegšanai, aizliedzot tikai paziņojumus, kas veido diskrimināciju nodarbinātības vai profesijas jomā. Turklāt ierobežojumi, kas izriet no Diskriminācijas ierobežošanas direktīvas, ir nepieciešami, lai garantētu tiesības nodarbinātības un profesijas jomā, kādas ir šajā direktīvā norādītajām personām. Ja paziņojumi, kas ietilpst jēdzienā “nosacījumi darba [...] vai profesijas iegūšanai” minētās direktīvas izpratnē, neietilpst tās piemērošanas jomā tādēļ, ka tie ir veikti saistībā ar audiovizuālu izklaides raidījumu, vai arī tādēļ, ka ar tiem tiek pausts to autora personīgs viedoklis, ar minēto direktīvu piešķirtās aizsardzības nodarbinātības un profesijas jomā pati būtība var kļūt iluzora.

Visbeidzot Tiesa nosprieda, ka Diskriminācijas novēršanas direktīvai nav pretrunā tāds Itālijas tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru advokātu apvienība, kuras statūtos noteiktais mērķis ir tiesā aizstāvēt personas, kurām ir noteikta seksuālā orientācija, un veicināt šīs personu kategorijas kultūru un tiesību ievērošanu, šī mērķa dēļ un neatkarīgi no tās iespējamā peļņas gūšanas mērķa automātiski ir tiesīga celt prasību tiesā par to pienākumu ievērošanu, kas izriet no šīs direktīvas, un vajadzības gadījumā saņemt zaudējumu atlīdzību, ja norisinās fakti, kas var būt diskriminācija pret minēto personu kategoriju minētās direktīvas izpratnē, un ja nevar noteikt cietušo personu.

Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi, ka, kaut gan direktīvā nav prasīts, lai tādai apvienībai, kāda ir pamatlietā aplūkotā, tiktu atzītas šādas tiesības, ja nav nosakāma neviena cietusī persona, tajā ir paredzēta iespēja dalībvalstīm pieņemt vai saglabāt noteikumus, kas ir labvēlīgāki vienlīdzīgas attieksmes principa aizsardzībai nekā tajā paredzētie noteikumi. Tātad dalībvalstīm, kas ir izdarījušas šo izvēli, ir jāizlemj, ar kādiem nosacījumiem apvienība var uzsākt tiesvedību ar mērķi konstatēt diskrimināciju un par to sodīt. Tai it īpaši ir jānosaka, vai apvienības peļņas gūšanas mērķa esamībai vai neesamībai ir jāietekmē tās tiesības celt prasību šajā ziņā, un jāprecizē šādu tiesību apjoms, it īpaši sankciju, kas var tikt uzliktas pēdējā minētā rezultātā, kurām saskaņā ar Diskriminācijas novēršanas direktīvas 17. pantu ir jābūt efektīvām, samērīgām un preventīvām, tostarp tad, ja nav identificējama neviena cietusī persona.